

[Начало](#) > ... > [Семейноправни Въпроси И Наследство](#) > [Деца От Украйна — Съдебно Сътрудничество По Гражданскоправни Въпроси](#) > Родителска отговорност

Родителска отговорност

Настоящите информационни документи са изготвени от Европейската съдебна мрежа по граждански и търговски дела.

По отношение на трансгранични дела за родителска отговорност (например свързани с правото на упражняване на родителски права и лични отношения, настояничеството, настаняването на дете в институция или в приемно семейство) правилата на ЕС относно компетентността са установени в [Регламент „Брюксел IIб“](#), докато приложимото право към делата за родителска отговорност се урежда от [Хагската конвенция от 1996 г. за закрила на децата](#). Конвенцията се прилага и в ситуации, свързани с държави извън ЕС, които са договарящи държави по тази конвенция (като например Украйна).

Компетентност

По делата, свързани с родителската отговорност, в член 8 от [Регламент „Брюксел IIа“](#) [1] и член 7 от [Регламент „Брюксел IIб“](#) се предвижда, че съдилищата [2] на държава членка [3] са компетентни по делата, свързани с родителската отговорност за детето, ако детето има обичайно местопребиваване в тази държава членка по времето, когато съдът е сезиран. Украинските съдилища продължават обаче да са компетентни, ако детето е имало обичайно местопребиваване в Украйна преди разселването. Като общо правило промяната на обичайното местопребиваване изисква известно време и съдът трябва да се увери, че са изпълнени определени изисквания [4]. Следователно украинско дете, което влиза в ЕС, за известно време вероятно няма да има обичайно местопребиваване в рамките на ЕС, което прави член 8 от [Регламент „Брюксел IIа“](#) и член 7 от [Регламент „Брюксел IIб“](#) неприложими в много случаи.

В член 13, параграф 2 от [Регламент „Брюксел IIа“](#) и член 11, параграф 2 от [Регламент „Брюксел IIб“](#) се предвижда компетентност въз основа на присъствието на детето в случаи на деца бежанци или на международно разселени деца поради безредици, настъпили в тяхната държава. В член 52, параграф 2 от [Хагската конвенция от 1996 г. за закрила на децата](#) (следва да се чете във връзка със съображение 25 от [Регламент „Брюксел IIб“](#)) обаче се пояснява, че това правило за компетентност следва да се прилага само спрямо деца, които са имали обичайно местопребиваване в държава членка преди разселването. Когато обичайното местопребиваване на детето преди разселването е било в трета държава, като например Украйна, следва да се прилагат правилата за компетентност от [Хагската конвенция от 1996 г. относно децата бежанци и международно разселените деца](#). Украйна и всички държави — членки на ЕС, са договарящи се страни по [Хагската конвенция от 1996 г. \(XKMЧП ||#34 - Таблица относно статуса\)](#).

В член 6, параграф 1 от [Хагската конвенция от 1996 г.](#) се предвижда, че „[п]ри деца бежанци и деца, които са изселени в друга държава поради безредици в тяхната собствена държава, органите на договарящата държава, на територията на която се намират децата в резултат на тяхното изселване, имат компетентността, посочена в член 5, параграф 1“.

Повече информация относно прилагането на [Хагската конвенция за закрила на децата от 1996 г.](#) по отношение на непридружени и разделени от семействата си деца можете да намерите [тук](#) и [тук](#).

В членове 8 и 9 от [Хагската конвенция от 1996 г.](#), както и в член 15 от [Регламент „Брюксел IIа“](#) и членове 12 и 13 от [Регламент „Брюксел IIб“](#) се предвижда, че компетентността може да бъде

прехвърлена на съд, който е по-подходящ за разглеждане на делото. В настоящата ситуация това би могло да се отнася до закрилата на дете от Украйна (например пристигащо в ЕС без придружител), в случай че компетентният орган узнае, че детето има членове на семейството в друга държава членка. В такъв случай първата държава членка може да поиска прехвърлянето на компетентност, ако детето има особена връзка с втората държава членка и ако прехвърлянето би било във висшия интерес на детето.

За да се разбере по-добре как да се прилага Регламент „Брюксел IIa“ или Регламент „Брюксел IIb“, полезни инструменти са практическите ръководства, които са на разположение [тук](#).

Приложимо право и признаване

В случай на военна агресия [Хагската конвенция от 1996 г. за закрила на децата](#) представлява важен инструмент, свързан със закрилата на децата, включително случаите, които се отнасят до непридружени, разделени от семействата си мигранти и деца, търсещи убежище. Украйна и всички държави — членки на ЕС, са договарящи се страни по Хагската конвенция от 1996 г. за закрила на децата ([ХКМЧП |#34 - Таблица относно статуса](#)).

Следва да се отбележи, че член 16, параграф 1 от Хагската конвенция от 1996 г. предвижда, че въпросът кой носи родителска отговорност за дете по силата на закон се определя от правото по обичайното местопребиваване на детето, т.е. от украинското право за децата, чието обичайно местопребиваване е там. Същото важи и за определянето на родителската отговорност по силата на споразумение или едностранен акт (член 16, параграф 2 от Хагската конвенция от 1996 г.). Освен това родителската отговорност, която съществува съгласно правото на държавата на обичайното местопребиваване, продължава да съществува, в случай че детето промени обичайното си местопребиваване в друга държава (член 16, параграф 3 от Хагската конвенция от 1996 г.). Също така упражняването на родителската отговорност се определя от правото на държавата по обичайното местопребиваване на детето (член 17 от Хагската конвенция от 1996 г.).

Освен това член 23 от Хагската конвенция от 1996 г. предвижда официално признаване по силата на закона на всички мерки, взети в друга договаряща държава. Съответно украинска мярка, попадаща в приложното поле на Конвенцията, ще бъде автоматично призната в други договарящи държави, без да е необходимо официално признаване. Поради това украинските мерки ще останат в сила в рамките на ЕС.

Както е пояснено допълнително в член 18 от Хагската конвенция от 1996 г., родителската отговорност, посочена в член 16 от Хагската конвенция от 1996 г., може да бъде прекратена или условията за нейното упражняване да бъдат променени посредством мерки, взети с оглед прилагането на конвенцията.

Член 15, параграф 1 от Хагската конвенция от 1996 г. предвижда, че „[п]ри упражняване на своята компетентност съгласно разпоредбите на глава II органите на договарящите държави прилагат собственото си право“ и следователно договарящите се страни прилагат националното си право в тези случаи.

Повече информация относно прилагането на Хагската конвенция за закрила на децата от 1996 г. по отношение на непридружени и разделени от семействата си деца можете да намерите [тук](#) и [тук](#).

Сътрудничество между централните органи

Моля, имайте предвид, че функционирането на украинския централен орган, определен съгласно [Хагската конвенция от 1996 г. за закрила на децата](#), е засегнато и може да бъде временно ограничено поради настоящите кризи.

В ситуации, свързани със сътрудничеството между централните органи на държавите членки (например дете, което е настанено в една държава членка, има братя и сестри в друга държава членка), могат да се прилагат членове 55 и 56 от [Регламент „Брюксел IIa“](#) или членове 80 и 82 от [Регламент „Брюксел IIb“](#).

По отношение на приемните грижи информацията, публикувана на портала за електронно правосъдие, предоставена от държавите членки, относно начина, по който се извършва процедурата за

трансгранично настаняване, включително приемните семейства, също би могла да бъде полезна и може да бъде намерена [тук](#).

За да се разбере по-добре как да се прилага Регламент „Брюксел IIa“ или Регламент „Брюксел IIб“, полезни инструменти са практическите ръководства, които са на разположение [тук](#).

Координатите за връзка на централните органи могат да бъдат намерени по-долу:

- [Регламент „Брюксел IIб“](#)
- [Регламент „Брюксел IIa“](#)
- [Хагска конвенция от 1996 г. за закрила на децата](#)

Как може да помогне Европейската съдебна мрежа по граждански и търговски дела (ЕСМ — гражданскоправни въпроси)?

ЕСМ — гражданскоправни въпроси предоставя подкрепа за прилагането на инструментите на ЕС в областта на гражданското правосъдие в ежедневната правна практика. Освен с централния орган, може да се осъществи връзка със звеното за контакт на ЕСМ във вашата държава членка, за да ви помогне, ако имате конкретен проблем в трансграничен случай. Вашето звено за контакт може например да се осведоми за текущото състояние на дадено искане, да помогне да се свържат две съдилища или да намери координатите за връзка на компетентен орган в друга държава — членка на ЕС.

[Повече информация за ЕСМ и как тя може да помогне.](#)

[Как да намеря своето национално звено за контакт?](#)

Полезни връзки

- Информация относно украинското право
 - [Информация относно украинското право във връзка със закрилата на детето и непридружените малолетни и непълнолетни лица \(255.99 KB - PDF\) \[BG\]\(#\)](#)
 - [Въпроси и отговори относно украинското семейно право \(321.11 KB - PDF\) \[BG\]\(#\)](#)
 - [Процедурата по връщане на деца в институции \(заведения\) в Украйна \(118.67 KB - PDF\) \[EN\]\(#\)](#)
 - [Многезичен онлайн формуляр за украински деца, пътуващи до Европейския съюз и пребиваващи в него.](#) Този формуляр позволява на украинските родители или законни представители на дете, което пътува до Европейския съюз, да декларират кой е отговорен за пътуването с детето и/или за упражняването на родителска отговорност за детето.
- Централни органи:
 - [Регламент „Брюксел IIa“](#)
 - [Регламент „Брюксел IIб“](#)
 - [Хагска конвенция от 1996 г. за закрила на децата](#)
- Консултативна група по въпросите на децата на Украйна към Съвета на Европа
 - [Сборник относно транснационалните процедури и сътрудничество \(4.07 MB - PDF\) \[EN\]\(#\)](#)
 - [Информационна бележка относно осиновяването по време на войната в Украйна \(3.76 MB - PDF\) \[EN\]\(#\)](#)
 - [Контекстуален обзор — Отговор на инициативи за осиновяване в извънредни ситуации \(3.63 MB - PDF\) \[EN\]\(#\)](#)
- [Информационна бележка от ХКМЧП относно децата, лишени от семейната си среда поради въоръжения конфликт в Украйна](#)
- [Раздел „Закрила на детето“ на уебсайта на ХКМЧП](#)
- [Прилагането на Хагската конвенция от 1996 г. за закрила на детето по отношение на непридружени и разделени от семействата си деца](#)
- [Explanatory Report on the 1996 Hague Child Protection Convention \(Обяснителен доклад относно Хагската конвенция от 1996 г. за закрила на детето\)](#)
- [Практическо ръководство за действието на Хагската конвенция за закрила на детето от 1996 г.](#)
- [Публикациите на ЕСМ \(включително практическите ръководства за прилагането на регламентите „Брюксел IIa“ и „Брюксел IIб“\) могат да бъдат намерени \[тук\]\(#\).](#)
- [Practical Tool for Guardians \(Практически инструмент за настойници\): Temporary protection for](#)

[unaccompanied children fleeing Ukraine \(Временна закрила за непридружени деца, бягащи от Украйна\)](#)

[1] Считано от 1 август 2022 г., Регламент „Брюксел IIa“ се заменя с Регламент „Брюксел IIб“, но Регламент „Брюксел IIa“ продължава да се прилага, когато производството е образувано преди 1 август 2022 г.

[2] Съгласно член 2, параграф 1 от Регламент „Брюксел IIa“ и член 2, параграф 2, точка 1 от Регламент „Брюксел IIб“ терминът „суд“ обхваща всеки орган в държавите членки, който е компетентен да разглежда въпросите, попадащи в обхвата на двата регламента.

[3] Тези два регламента не се прилагат за Дания, която прилага подобни правила за компетентност в Хагската конвенция от 1996 г. за закрила на децата.

[4] За тълкуването на „обичайно местопребиваване“ вж. например решенията на Съда на ЕС по дело [C-523/07](#), [C-497/10 PPU](#), [C-376/14 PPU](#), [C-111/17 PPU](#), [C-512/17](#) и [C-393/18 PPU](#). За повече информация вж. също [Практическо ръководство за прилагането на Регламент „Брюксел IIб“](#).

■ Последна актуализация: 05/06/2025

Тази страница се поддържа от Европейската комисия. Информацията на тази страница не отразява задължително официалната позиция на Европейската комисия. Комисията не поема никаква отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. За да се запознаете с правилата относно авторското право за страниците на ЕС, моля прочетете правната информация.